

НАЗВА ДИСЦИПЛІНИ: НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ СЕМІНАР

1. Нормативні навчальні дисципліни та практика.

1.1. Нормативні навчальні дисципліни

ВИКЛАДАЧ:

Лучик А. А., доктор філологічних наук, професор, e-mail: alla.luchyk@ukma.edu.ua

ЗАГАЛЬНЕ НАВАНТАЖЕННЯ: 5 кредити ECTS

Заняття в аудиторії 48 год (24 семінари, по 2 академічні години)

Самостійна робота слухачів курсу: 102 год.

Форма підсумкового оцінювання: залік.

АНОТАЦІЯ

Курс покликаний навчити студентів орієнтуватися у сучасних лінгвістичних теоріях і свідомо обирати наукову парадигму, що відповідає інтересам у написанні магістерської роботи. Підсумком курсу повинно стати уміння писати, структурувати та оформляти власні наукові дослідження, а також творче усвідомлення сутності і перспектив подальшого розвитку дослідницьких напрямів, які характеризують сучасну лінгвістичну науку.

МЕТА І ЗАВДАННЯ КУРСУ: Мета опанування дисципліни – формування системи лінгвістичних знань і навичок самостійної наукової роботи з актуальних проблем українського, слов'янського, зіставного, порівняльно-типологічного та загального мовознавства. Кінцевою метою семінару є написання і представлення до захисту якісного завершеного наукового дослідження у вигляді магістерської праці.

Завдання дисципліни: теоретичне обґрунтування та всебічне вивчення засад практичного виконання науково-дослідної роботи з актуальної проблеми; збирання та систематизування мовного фактичного матеріалу з теми дослідження; опрацювання фахової літератури з обраної теми; здійснення лінгвістичного аналізу мовного матеріалу відповідно до поставлених завдань; формування вміння аргументовано захищати основні положення виконаного дослідження; вироблення навичок критичного аналізу наукових доповідей, у тому числі написання рецензій; виконання самостійного завершеного дослідження з мовознавчої проблеми.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ, МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ І ФОРМИ ОЦІНЮВАННЯ

Результати навчання	Методи викладання і навчання	Форми оцінювання
Оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність,	Індивідуальні відповіді та групове обговорення	Доповідь. Участь у диспуті.

будувати й утілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.	семінарських заняттях.	
Застосовувати сучасні методики й лінгвістичні технології цифрового середовища.	Індивідуальні відповіді та групове обговорення на семінарських заняттях. Презентація дослідження.	Індивідуальне навчально-дослідне завдання: участь у диспуті, доповідь.
Оцінювати й критично аналізувати наукові роботи, у тому числі доповіді свої колег.	Проведення демонстраційного заняття (micro-teaching)/Групове обговорення за моделлю проблемно-орієнтованого навчання.	Поточний контроль. Індивідуальна робота з науковою літературою представників різних лінгвістичних шкіл. Участь у диспуті.
Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями й школи в лінгвістиці.	Індивідуальні спостереження, класифікації поглядів на те або інше явище в мовній системі, та групове обговорення на семінарських заняттях.	Поточний контроль. Диспут. Написання рецензій.
Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та лінгвістичні цифрові середовища.	Проведення демонстраційного заняття (micro-teaching)/Групове обговорення за моделлю проблемно-орієнтованого навчання.	Поточний контроль. Колегіальне оцінювання (peer-assessment).
Дотримуватися правил академічної доброчесності.	Виконання наукових досліджень. Підготовка індивідуального підсумкового проекту	Підсумковий контроль. Колегіальне оцінювання (peer-assessment).
Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних лінгвістичних питань, власний погляд на них та обґрунтовувати його як фахівцям, так і широкому загалу, зокрема і студентам бакалаврату.	Опрацювання наукової літератури. Індивідуальні відповіді та групове обговорення на семінарських заняттях. Доповідь.	Поточний контроль. Індивідуальна робота з науковою літературою представників різних лінгвістичних шкіл. Участь у диспуті.
Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного матеріалу.	Збір і опрацювання мовного дослідницького матеріалу. Індивідуальні відповіді та групове обговорення на	Індивідуальне навчально-дослідне завдання: участь у диспуті, доповідь.

	семінарських заняттях. Презентація дослідження.	
Використовувати спеціалізовані концептуальні лінгвістичні знання для розв'язання складних завдань і проблем, за допомогою методів суміжних дисциплін.	Індивідуальні відповіді та групове обговорення на семінарських заняттях. Презентація дослідження.	Поточний контроль. Диспут. Колегіальне оцінювання (peer-assessment).
Планувати, організувати, здійснювати й презентувати дослідження та/або інноваційні розробки в галузі лінгвістики, застосовуючи сучасні інформаційно-комунікативні технології.	Проведення демонстраційного заняття (micro-teaching).	Індивідуальне навчально-дослідне завдання, у тому числі робота з Національними лінгвістичними корпусами (українським, англійським, польським тощо).
Презентувати результати свого дослідження науковій спільноті в наукових публікаціях чи виступах на конференціях, круглих столах, семінарах, виопрацювати навички організації наукових конференцій тощо.	Індивідуальні доповіді й обговорення на конференціях, круглих столах, семінарах. Оволодіння навичками підготовки лінгвістичної роботи до публікації.	Індивідуальне навчально-дослідне завдання, презентація доповіді, участь у диспуті, публікація дослідження, участь в організації студентської наукової конференції.

ЗМІСТ КУРСУ

Вступне слово

Курс продовжує розвивати навички самостійної науково-дослідної роботи, закладені в процесі виконання курсових і бакалаврських робіт, а також готує студентів до подальшого, значно вагомішого, наукового дослідження, яким є магістерська праця. На семінарських заняттях студенти оволодівають знаннями стосовно вимог до наукових робіт, особливостей їхнього структурування, критеріїв оформлення як власне

магістерських досліджень, так і наукових публікацій. Слухачі курсу навчаються основам збору і систематизації фактичного матеріалу, критичному опрацюванню фахової літератури, коректному застосуванню методів лінгвістичного дослідження, засадам викладу наукового тексту. На семінарах магістри здійснюють апробацію своїх досліджень, беруть участь в обговореннях доповідей, вчаться кваліфікованому рецензуванню наукових пошуків як своїх колег, так і актуальних, на їхній погляд, мовознавчих праць. Студенти отримують можливість опанувати навичками участі й організації проведення наукових конференцій

Тематичний план

№ з/п	Теми семінарів	Кількість годин
ІІІ триместр		
Семінар 1.	Вступ. Предмет, завдання і значення курсу НДС. Вимоги до наукових праць з мовознавства.	2 год.
Семінари 2-5.	Актуальні й дискусійні питання мовознавства у фахових закордонних виданнях і виданнях України (журнали «Мовознавство», «Українська мова», Наукові вісники університетів, автореферати дисертацій тощо).	8 год.
Семінар 6.	Актуальні питання ономастики. Проблема перекладу власних назв з англійської мови на українську.	2 год.
Семінар 7.	Актуальні питання ономастики. Словотвірні типи сучасних українських і польських прізвищ, похідних від власних особових назв.	2 год.
Семінар 8.	Проблеми синкретизму на синтаксичному рівні мовної системи. Синтаксична основа формування нарізнооформлених одиниць.	2 год.
Семінар 9.	Проблеми синкретизму на синтаксичному рівні мовної системи. Особливості вставних сполучень.	2 год.
Семінар 10.	Мова сучасних ЗМІ. Евфемізми і пресупозиції у сучасних ЗМІ.	2 год.
Семінар 11.	Особливості сучасної розмовної мови. Явища диглосії у студентських середовищах.	2 год.
Семінар 12.	Українська графіка. Рецепція язичницького письма в українській графіці.	2 год.
ІУ триместр		

Семінар 1-4.	Актуальні й дискусійні питання мовознавства в авторефератах кандидатських і докторських дисертацій, сучасних наукових монографічних дослідженнях з мовознавства. Написання відгуків і рецензій на наукові дослідження.	10 год.
Семінар 5.	Актуальні питання ономастики. Проблема перекладу власних назв з англійської мови на українську.	2 год.
Семінар 6.	Актуальні питання ономастики. Словотвірні типи сучасних українських і польських прізвищ, похідних від власних особових назв.	2 год.
Семінар 7.	Проблеми синкретизму на синтаксичному рівні мовної системи. Синтаксична основа формування нарізнооформлених одиниць.	2 год.
Семінар 8.	Проблеми синкретизму на синтаксичному рівні мовної системи. Особливості вставних сполучень.	2 год.
Семінар 9.	Мова сучасних ЗМІ. Евфемізми і пресупозиції у сучасних ЗМІ.	2 год.
Семінар 10.	Особливості сучасної розмовної мови. Явища диглосії у студентських середовищах.	2 год.
Семінар 11.	Українська графіка. Рецепція язичницького письма в українській графіці.	2 год.
Семінар 12.	Презентації власних наукових досліджень із застосуванням сучасних лінгвістичних технологій.	2 год.

УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ

Робота в семестрі – 100 балів

Робота в семестрі			
Види робіт	Їх кількість	Максимальний бал за заняття/роботу	Максимальна загальна кількість балів
Семінарські заняття	12	5	60
Індивідуальне навчально-дослідне завдання (написання рецензії)	1	5	5
Індивідуальне навчально-дослідне завдання (написання відгуку на наукове	1	5	5

дослідження)			
Підсумковий контроль (залік)	1	30	30
Загальна підсумкова оцінка з дисципліни:			100

ВИМОГИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання успішності студента за кожним із запланованих видів робіт здійснюється відповідно до таких критеріїв:

Критерії оцінювання знань і вмінь з дисципліни

Види робіт	Кількість балів	Критерії оцінювання
Семінарське заняття	1–2	Доповнення.
	3–4	Запитання доповідачеві.
	4–5	Доповідь. Участь у диспуті.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання	0	Завдання не виконане або містить плагіат.
	1–5	Завдання виконане не повною мірою; автор демонструє побіжне знання програмного матеріалу дисципліни; не виявляє навичок аналізу і логічного та послідовного викладу; подекуди припускається помилкових суджень; робота не вичитана й оформлена неналежним чином.
	5–10	Автор демонструє достатню обізнаність із програмним матеріалом дисципліни та вміння логічно і послідовно викладати його зміст. Разом із тим, завдання виконане недостатньо повною мірою; роботі бракує аналітичного характеру.
	11–13	Завдання виконане вчасно і повною мірою; автор демонструє належний рівень знання і розуміння програмного матеріалу дисципліни; виявляє аналітичні здібності, здатність до самостійного, системного, логічного і послідовного мислення. Робота вчасно подана, оформлена, презентована відповідно до вимог.
Підсумковий контроль	0	Матеріал дослідження не представлений, відсутній текст наукового дослідження.
	1-10	Наявний матеріал дослідження, але відсутнє його оформлення.
	11-20	Відповідь є недостатньо повною. В той же час студент демонструє обізнаність із програмним матеріалом, послідовно викладає його зміст.
	21-30	Студент демонструє достатню обізнаність із програмним

		матеріалом, логічно та послідовно викладає його зміст. Разом із тим відповідь не розкриває повною мірою сутність іспитових завдань.
	31-40	Повна відповідь, студент демонструє належний рівень знання і розуміння програмного матеріалу, здатність до самостійного, логічного, системного та послідовного мислення.

**Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної
 університетської шкали оцінювання в національну 4-бальну шкалу та шкалу
 ECTS**

За шкалою університету	За національною шкалою		За шкалою ECTS
	Екзамен	Залік	
91 – 100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
81 – 90	добре		B (дуже добре)
71 – 80			C (добре)
66 – 70			D (задовільно)
60 – 65	задовільно		E (достатньо)
30 – 59	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно – з можливістю повторного складання)
1 – 29			F (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)

Мінімальний пороговий рівень оцінки за роботу в семестрі складає 30 балів. У разі отримання оцінки «неприйнятно» (нижче 29 балів) студент зобов'язаний повторно вивчити дисципліну. У разі отримання оцінки «незадовільно» студент має право на два перескладання: викладачеві та комісії. При цьому максимальна підсумкова оцінка після перескладання може бути лише «достатньо». Замість перескладання комісії студент може обрати повторне вивчення дисципліни.

ПОЛІТИКА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Виконання навчальних завдань і робота в курсі має відповідати вимогам «Положення про Академічну доброчесність здобувачів освіти у НаУКМА» (затверджене наказом № 112 від 07.03.2018 року)

https://www.ukma.edu.ua/index.php/about-us/sogodennya/documenty-naukma/cat_view/1-documenty-naukma/12-normatyvna-baza-naukma/6-systema-zabezpechennia-iakosti-osvitnoi-diialnosti-ta-iacosti-vyshchoi-osvity/71-normatyvni-documenty

<https://www.ukma.edu.ua/index.php/osvita/quality-edu>

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна навчальна література

1. Алексеенко С. І. Зіставне мовознавство і методика мови
2. <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/4074/1/>
3. Алефиренко Н. Ф. Современные проблемы науки о языке / Николай Федорович Алефиренко. – М. : Флинта : Наука, 2005. – 416 с.
4. Арнольд И. В. Основы научных исследований в лингвистике / И. В. Арнольд. – М. : Высш. шк., 1991. – 140 с.
5. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. – М., 1966.
6. Лінгвістично-інформаційні студії: праці Українського мовно-інформаційного фонду НАН України : у 5 т. / В. А. Широков та ін. Т. 5 : Віртуалізація лінгвістичних технологій. Київ. Український мовно-інформаційний фонд НАН України. 2018. 239 с.
7. Лінгвістично-інформаційні студії: праці Українського мовно-інформаційного фонду НАН України : у 5 т. / В. А. Широков та ін. Т. 4 : Корпусна та когнітивна лінгвістика. Київ. Український мовно-інформаційний фонд НАН України. 2018. 246 с.
8. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. – К., 1985.
9. Зиндер Л.Р. Общая фонетика. – М., 1979.
10. Кочерган М.П. Основи зіставного мовознавства. – К., 2006.
11. Левицкий В.В. Семасиология. – Винница, 2006.
12. Лучик А. А. Компонентний аналіз у зіставних дослідженнях лексичних одиниць / Алла Анатоліївна Лучик // Сучасні дослідження з іноземної філології : зб. наук. пр. / [відп. ред. М.П. Фабіан] ; МОН України, Ужгород. нац. ун-т. – Ужгород : [Папірус-Ф], 2009. – Вип. 7. – С. 258 – 262.
13. Лучик А. А. Українська лінгвістика ХХІ ст. у координаті зіставного методу дослідження / Алла Анатоліївна Лучик // Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Філологічні науки : Кн. 3 / Відп. ред. Г. В. Самойленко ; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2013. – С. 7 – 12.
14. Лучик А. А. Про плинність лінгвістичної традиції// Магістеріум: Мовознавчі студії. – Вип. 37. – Київ: ВПЦ НаУКМА, 2011.

15. Лучик В. В. Етимологічний словник топонімів України / В. В. Лучик: відп. ред. В. Г. Скляренко. – К.: ВЦ «Академія», 2014. – 544 с.
16. Магістеріум: Мовознавчі студії. – 10 випусків. – Київ: ВПЦ НаУКМА, 2011–2017.
17. Мовознавство: Науково-теоретичний журнал Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні та Українського мовно-інформаційного фонду НАН України, 2000-2020.
18. Русанівський В.М. Структура лексичної і граматичної семантики. – К., 1988.
19. Сучасна українська літературна мова: Вступ. Фонетика. – К., 1969.
20. Сучасна українська літературна мова: Лексика і фразеологія. – К., 1973.
21. Сучасна українська літературна мова: Морфологія. – К., 1969.
22. Тараненко О.О. Мовна ситуація та мовна політика в сучасній Україні // Мовознавство. – 2003. - № 2-3.
23. Українська мова: Енциклопедія. – Вид. 3-6. – К., 2007.
24. Широков В. А. та ін. Наукова парадигма та основні мовно- інформаційні структури // Лінгвістично-інформаційні студії : праці Українського мовно-інформаційного фонду НАН України : у 5 т. – Т. 1. – К.: Український мовно-інформаційний фонд НАН України, 2018. – 271 с. <https://www.ulif.org.ua/bookline/>
25. Яворська Г.М. Прескриптивна лінгвістика як дискурс. Мова, культура, влада. – К., 2000.
26. Языкознание: Большой энциклопедический словарь / Гл. ред. В.Н. Ярцева. – М., 1998.
27. Atkins B. T. S. The Oxford Guide to Practical Lexicography / B. T. Sue Atkins, Michael Rundell. – New York : Oxford University Press, 2008. – xii + 540 p.
28. Concise Encyclopedia of Semantics / eds. Keith Allan, Keith Brown. – Oxford : Elsevier Ltd, 2009. – 848 p.
29. Encyklopedia językoznawstwa ogólnego / pod redakcją Kazimierza Polanskiego ; opracowali Marian Jurkowski... [et al.]. – Wrocław : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1993. – 671 p. ; 25 cm.
30. Evans V. How words mean: Lexical concepts, cognitive models, and meaning construction / Vyvyan Evans. – New York : Oxford University Press, 2009. – xv+377 p.
31. Grzegorzczkova R. Wprowadzenie do semantyki językoznawczej / Renata Grzegorzczkova. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2001. – 182 s.
32. Hock H. Language History, Language Change and Language Relationship : An Introduction to Historical and Comparative Linguistics / Hans H. Hock, Brian D. Joseph. – 2nd rev. ed. – Berlin : Mouton de Gruyter, 1996. – 602 p.
33. Routledge Dictionary of Language and Linguistics / H. Bussmann // translated and edited by G. Trauth and K. Kazzazi. – London-New York, 1996. – 1304 p.
34. Schaff A. Język a poznanie / Adam Schaff. — Warszawa : Państwowe Wydawn. Naukowe, 1964. — 275 s.
35. Słowiańska onomastyka: Encyklopedia. – Warszawa-Kraków, 2002-2003. – Т.1-2.
36. Tokarski R. Językowy obraz świata w metaforach potocznych / R. Tokarski // Językowy obraz świata : praca zbiorowa / pod red. Jerzego Bartmińskiego. – Lublin : Druk w Zakładzie Poligrafii NOT, 1990. – S. 69 – 86.

37. Ulicka G. Tendencje w rozwoju języka polityki / Grażyna Ulicka // Lingwistyka a polityka : słownik pojęć politycznych i społecznych krajów Europy Środkowej i Wschodniej / red. Stanisław Dubisz ... [et al.] ; Pracownia Językoznawstwa Stosowanego, Instytut Języka Polskiego Uniwersytetu Warszawskiego. – Warszawa : Elipsa, 2007. – S. 84 – 115.
38. Wierzbicka A. Semantyka. Jednostki elementarne i uniwersalne / Anna Wierzbicka. – Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowej, 2006. – 535 s.

Додаткова література

Додаткова література є індивідуальною для різних тем магістерських досліджень, тому їхні автори самостійно укладають списки необхідної для власної праці літератури.

*Затверджено на засіданні кафедри загального і слов'янського мовознавства НаУКМА
31 серпня 2020 р. (протокол № 5)*